

Stångholmsbacken

Kvalitetsprogram för allmän plats

2019.03.26

Uppdragsnr: xx
Daterad: 2019-03-26
Reviderad:
Handläggare: Per Qvist, Exploateringskontoret

Detta kvalitetsprogram utgör ett underlag till detaljplan för Stångholmsbacken, del av Fokus Skärholmen, och är framtagen av Karavan landskapsarkitekter i samverkan med och på uppdrag av Exploateringskontoret, Stockholms stad.

Beställare:

Exploateringskontoret, Stockholm stad
Box 8189
104 20 Stockholm
www.stockholm.se

Medverkande från Stockholms stad:

Per Qvist, landskapsarkitekt, Exploateringskontoret
Olga Ekblom, trafikplanerare, Exploateringskontoret
Jacob Johansson, byggprojektledare, Exploateringskontoret
Nerma Muhovic, projektledare, Exploateringskontoret
Susanne Arvidsson, stadsplanerare, Stadsbyggnadskontoret
Amanda Gordon, stadsplanerare, Stadsbyggnadskontoret
Anneli Evers, miljöingenjör, Exploateringskontoret
Love Örsan, Stadsdelsförvaltningen Skärholmen

Konsulter:

Kristina Ehrstedt, landskapsarkitekt, Karavan landskapsarkitekter
Anna Varenhorst, landskapsarkitekt, Karavan landskapsarkitekter
Maria Wallstedt, landskapsarkitekt, Karavan landskapsarkitekter
Sofia Arvidson, landskapsarkitekt, Karavan landskapsarkitekter
Håkan Lindström, trafikingenjör, Norconsult

Källor:

Bild 1 sid 7: Cecilia Larsson Lantz
Bild 2 sid 7: Liselotte va der Meijs
Bild 3 sid 7: Pawel Flato
Bild 4 sid 7: Emma Falk
Bild 5 sid 7: Förorten i centrum
Bild 7 sid 7: Cecilia Larsson Lantz
Bild ö th sid 11: Pär Olsson

Innehåll

INLEDNING 4

Bakgrund

Syfte och avgränsning

ÖVERGRIPANDE MÅL OCH STRATEGIER 6

Tre mål för framtidens Skärholmen

Fyra stadsbyggnadsstrategier som utvecklar

Skärholmens stadsqualiteter

GESTALTNINGSPRINCIPER FÖR ALLMÄN PLATS 8

1. Landskapet som utgångspunkt
2. Tydligt definierade offentliga platser
3. Gatan som levande stadsrum
4. En mångfald av gemensamma rum
5. Platser för möten
6. Ett sammanhängande nät för gång och cykel
7. Utrymme för barns och ungas liv och lek
8. Hållbara offentliga miljöer
9. Fungerande ekologisk infrastruktur
10. Tåliga system för dagvatten

STRUKTUR STÅNGHOLMSBACKEN 12

Övergripande struktur

Stråk

Gator och trafik

Platsbildningar

Parker och natur

Utformning som speglar dagens behov

STRÅK 16

Stråk i park och natur

Plan och- planskilda passager

Stråk längs gator

Ny förbindelse vid Vårholmsbackarna

Ny trappförbindelse vid Furuholmsstigen

GATOR OCH TRAFIK 20

Stångholmsbacken

Vårholmsbackarna

Vårbergsvägen

PARK OCH NATUR 29

Stångholmsplatsen

Lillholmsparken

Entré till Sätterskogens naturreservat

Inledning

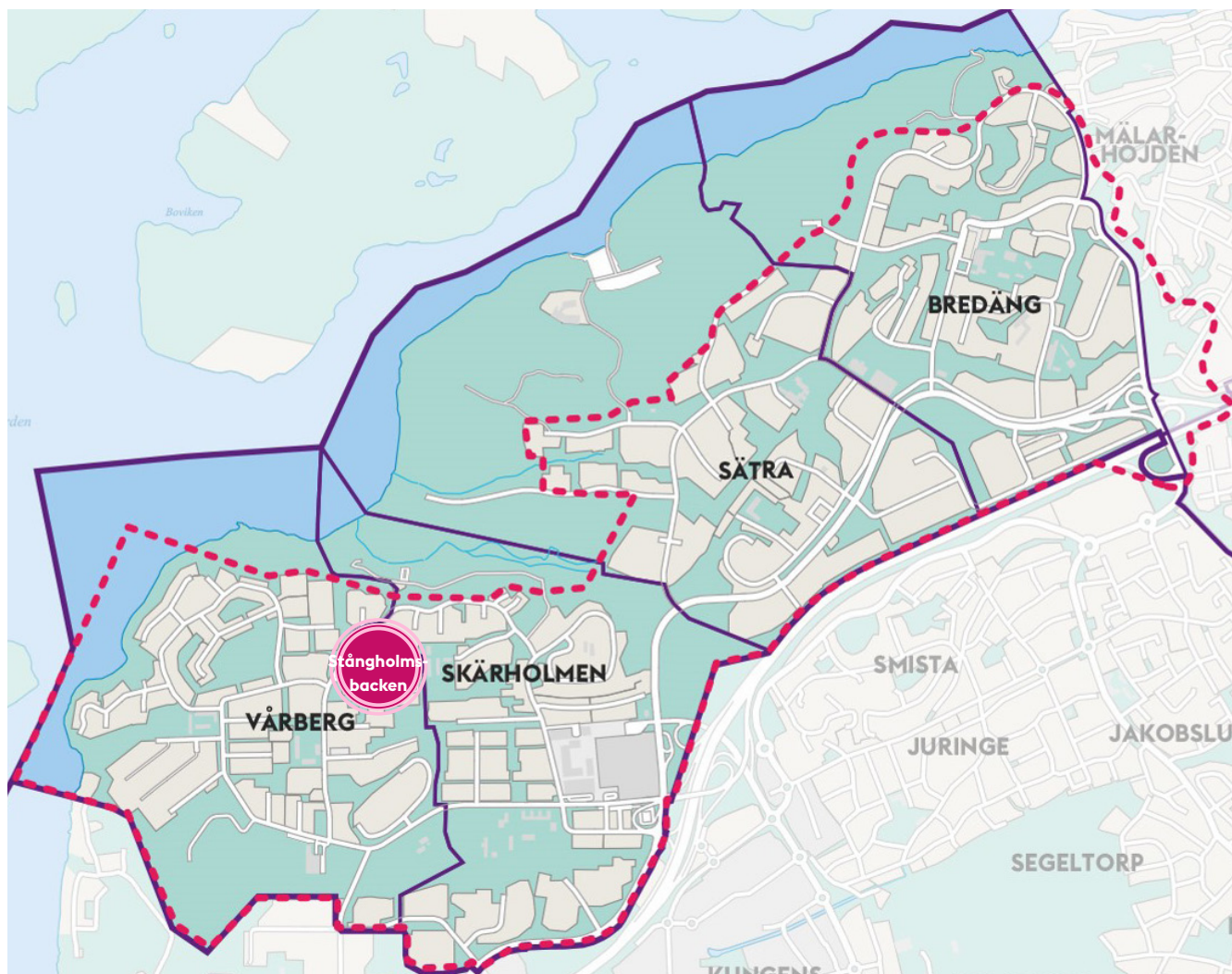
Fokus Skärholmen är ett projekt som omfattar flera detaljplaner. Till varje detaljplan som innehåller allmän plats finns ett kvalitetsprogram för detsamma. I kvalitetsprogrammet beskrivs utvecklingen av de gator, stråk, platsbildningar, parker och naturmark som berörs av detaljplanen samt gestaltungsprinciper som är gemensamma för utvecklingen av allmän plats inom Fokus Skärholmen.

Bakgrund

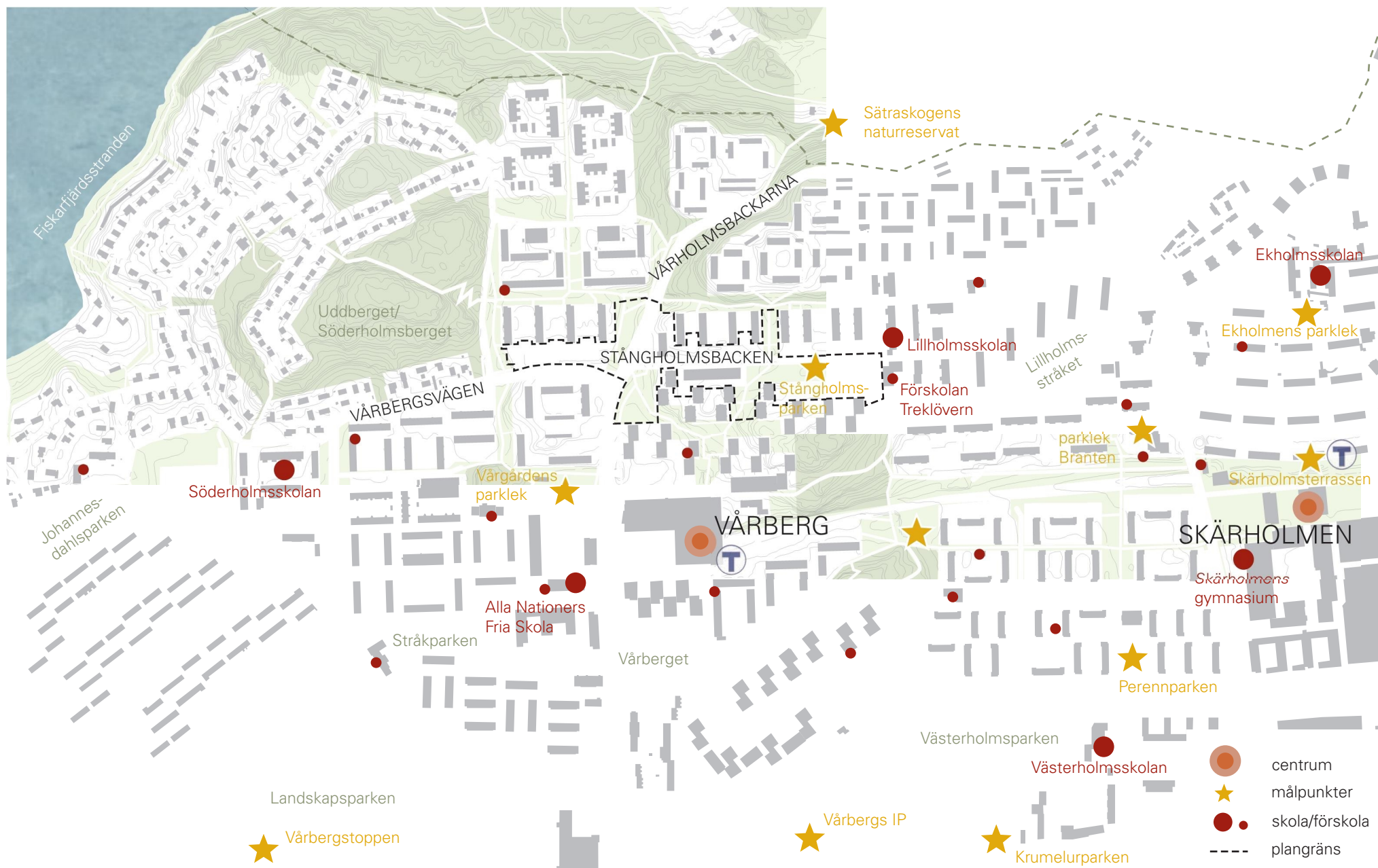
I december 2015 beslutade stadsbyggnadsnämnden att påbörja projektet Fokus Skärholmen. Fokus Skärholmen omfattar stadsdelarna Vårberg, Skärholmen, Sättra och Bredäng och är en satsning på stadsutveckling i sydvästra Stockholm, med särskilt fokus på nya bostäder och socialt hållbar stadsutveckling. Projektet omfattar ca 4000 nya bostäder och ett antal nya skolor och förskolor. Fokus Skärholmen innebär också en satsning på nya allmänna platser/offentliga rum - gator, parker och platsbildningar, som bidrar till förbättrade stadskvaliteter.

Syfte och avgränsning

Syftet med "Kvalitetsprogrammet för allmän plats" är att beskriva hur den allmänna marken, till exempel stråk, gator, platser och natur, ska utvecklas. Utvecklingen av den allmänna marken begränsas till den närmaste omgivningen inom och omkring detaljplanen. Kvalitetsprogrammet omfattar inte kvartersmark, byggnader och bostadsgårdar. Det beskriver inte heller befintliga allmänna platser som bevaras så som de är idag. I detta kvalitetsprogram beskrivs den allmänna marken i detaljplanen för området kring Stångholmsbacken i stadsdelen Vårberg.

Figur 1. Utbredning för Fokus Skärholmen. Detta kvalitetsprogram beskriver de allmänna platserna i området runt Stångholmsbacken, Vårberg.

Figur 2. Kartan visar projekt Stångholmsbackens geografiska läge i Skärholmen och viktiga målpunkter i omgivningen.

Övergripande mål och strategier

I projektet Fokus Skärholmen finns mål och strategier för hur stadsbyggandet ska bidra till att utveckla stadskvaliteter och stärka den sociala hållbarheten. Nedan följer en kort sammanfattning av dessa. Det går att läsa mer i dokumentet Stadsbyggnadsstrategier för ett socialt hållbart Fokus Skärholmen.

Tre mål för framtidens Skärholmen

Sammanhållen och varierad

Skärholmens stadsdelsområde ska vara sammanhängande och inrymma en stor variation av platser, bostäder och uttryck. En ny årsring med fantasifull arkitektur och urbana kvaliteter läggs till.

Levande och innehållsrik

I Skärholmens stadsdelsområde ska alla få plats och kunna känna tillhörighet. Stadsdelarna ska vara öppna, inbjudande, levande året runt och på alla tider av dygnet. Barn och ungas behov tas tillvara när stadsdelarna utvecklas. Konst och kultur bidrar till attraktivitet, identitet och förändring.

Delaktig och lärande

Skärholmens stadsdelsområde ska utvecklas med utgångspunkt i det som finns idag och i dialog med invånarna.

Det lokala perspektivet är nyckeln. Befintliga verksamheter, byggnader och platser är en tillgång och ska ges möjlighet att utvecklas ihop med det nya.

Fyra stadsbyggnadsstrategier som utvecklar Skärholmens stadskvaliteter

Allsidiga boendemiljöer

En variation av bostadstyper, tillgång till service och arbetsplatser, mångfald av funktioner, levande bottenvåningar, blandning av typologier, skala och volymer samt fantasifull arkitektur.

Ett promenadvänligt gång- och gatunät

Trafikleder omvandlas till gator med trottoarer, cykelbanor och bebyggelse, ett finmaskigt nät för rörelse, många kopplingar till intilliggande stadsdelar, trygghet, orienterbarhet och överblick.

En mångfald av gemensamma rum

Levande och trygga lokala centrum, parker och platsbildningar, mångfald av funktioner och karaktärer, flexibilitet i utformning, tillgänglighet och parkentréer, gräns mellan privat och offentligt.

Lokalt förankrad process

Ett starkt och dynamiskt civilsamhälle, lokal kunskap och lokala initiativ, medborgardialog, samverkan och medskapande.

Figur 3. Stadsbyggnadsstrategier för ett socialt hållbart Fokus Skärholmen.

Figur 4. Bilder från stadsdelarna Bredäng, Sättra, Skärholmen och Värberg. Bild 5 är en skiss inför uppförande av muralmålning i Skärholmens centrum (Förorten i centrum).

Gestaltungsprinciper för allmän plats

Gestaltungsprinciperna för allmän plats bygger på de mål och strategier som formulerats för Fokus Skärholmen. Principerna utgår också från stadens olika styrdokument, såsom Översiktsplanen, Framkomlighetsstrategin och Grönare Stockholm.

1. Landskapet som utgångspunkt

- Lyft fram landskapet, både natur- och kulturlandskapet och det byggda. Ta tillvara kulturvärden och viktiga karaktärsdrag och stärk stadsdelarnas identitet.
- Värna dalstråksparkerna som binder samman stadsdelarna och vidareutveckla den sammanhängande grönska som binder dem samman.
- Följ topografin, lyft fram utblickar och siktlinjer. Bjud in landskapet i de offentliga rummen utomhus.

2. Tydligt definierade offentliga platser

- Skapa platser med en tydlig gräns mellan privat och offentligt. Den allmänna marken ska vara öppen och tillgänglig, tydligt allmän och väl avgränsad.

- Lägg till en ny dimension i de offentliga rummen, där det storskaliga bryts ned och närmiljön blir mer innehållsrik och omhändertagen. Skapa platser med fler funktioner, mer detaljer och en tätare skala.
- Utveckla mötet mellan bebyggelse och grönska och skapa väldefinierade gröna rum. Lyft fram och tillgängliggör parker och natur med inbjudande entréer, aktiva kantzoner, trygga offentliga promenadstråk, god orienterbarhet och lockande målpunkter.

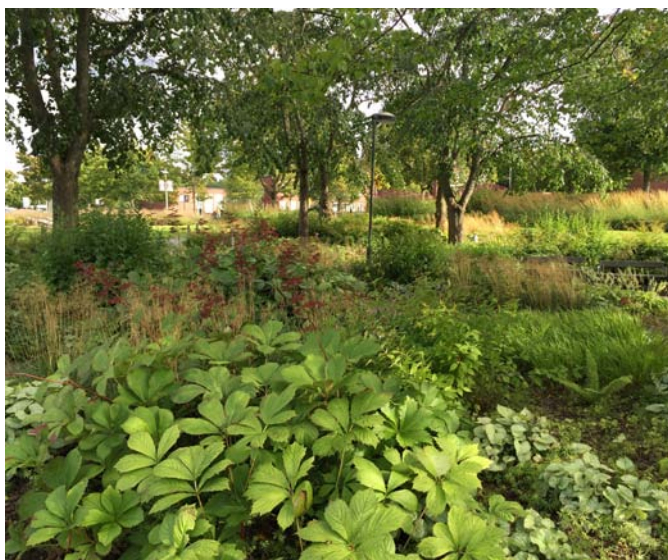
3. Gatan som levande stadsrum

- Återupprätta gatans roll som offentligt stadsrum för alla trafikslag. Skapa trygga och upplevelserika gator med urbana kvaliteter, såsom noga utvald markbeläggning, ytor för gående och cyklister, trädplantering, smala körbanor, konstfull belysning, gatumöblering och platser som inbjuder till vistelse.
- Gestalta gaturummet med hög prioritet för gång-, cykel- och kollektivtrafik genom generösa gångbanor, goda hållplatslägen, låga hastigheter och säkra passager över gator.

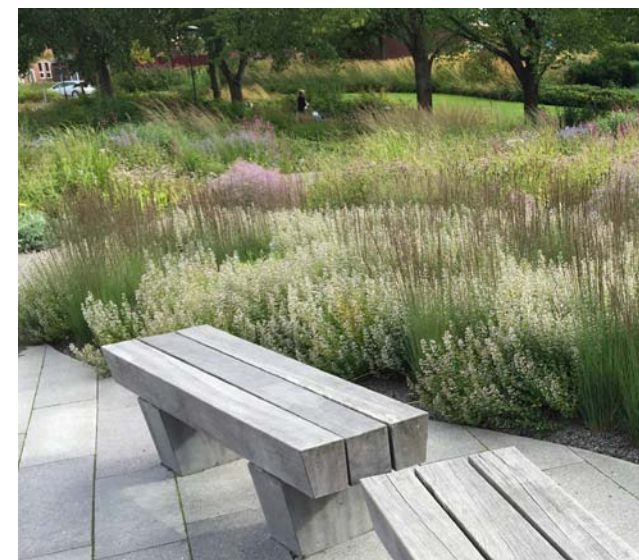
- Lägg till en årsring av nya och utvecklade befintliga gaturum och skapa ett sammanhängande gatunät som kopplar samman stadsdelarna.
- Låt gatan möta befintlig och ny bebyggelse på ett öppet sätt där lokaler i bottenvåningarna och entréer bidrar till att utveckla gatan som ett levande stadsrum.

4. En mångfald av gemensamma rum

- Skapa en mångfald av torg, platser, parker, natur och gator som kan tillgodose invånarnas rekreationsbehov. Det ska finnas plats för både mycket aktiva platser för lek, idrott och folkliv och rofyllda platser för promenad, återhämtning och vila.
- Förädla befintliga kvaliteter i de offentliga miljöerna. Tillgängliggör naturens rekreativa värden. Berika platser med fler funktioner med lekfulla och konstnärliga inslag.
- Utveckla parker och platser med innehåll som kompletterar dagens utbud och speglar nya behov. Forma platser för att stärka identitet och attraktivitet.
- Ta hänsyn till ljus-, vind- och solförhållanden i de offentliga rummen. Utveckla platser för vinteraktivitet som t.ex. pulkabackar och skridskoisor och ta tillvara vintersoliga platser.

Figur 5. Bygg in ekosystemtjänster i de offentliga rummen och skapa mångfunktionella parker där de ekologiska värdena utvecklas.

Figur 6. Offentliga rum ska hålla en hög kvalitet i gestaltning och materialval.

5. Platser för möten

- De gemensamma rummen ska upplevas trygga och jämlika. Skapa mötesplatser ute som inbjuder till delaktighet och lokalt engagemang.
- Skapa offentliga rum som inspirerar till nya möten och lockar människor i olika åldrar och med olika social och kulturell bakgrund.
- Utveckla miljöer som kan bli regionala målpunkter och dra besökare från ett större omland.

6. Sammanhängande nät för gång och cykel

- Vidareutveckla det finmaskiga nätet av gång- och cykelvägar och gator som knyter samman stadsdelar och gör det möjligt att röra sig mellan områdenas viktiga målpunkter.
- Förbättra orienterbarheten och skapa tydliga rumsliga relationer mellan olika platser.
- Främja variationen av gångstråk. Det ska både finnas stråk som leder igenom park- och naturmark och stråk längs gator. Varje stadsdel ska innehålla stråk som upplevs trygga och säkra såväl under dygnets ljusa som mörka timmar.

Figur 7. Ta tillvara kulturvärden och viktiga karaktärsdrag och stärk stadsdelarnas identitet.

Figur 8. Skapa mötesplatser som inbjuder till delaktighet och lokalt engagemang.

7. Utrymme för barns och ungas liv och lek

- De offentliga miljöerna ska stödja barns och ungas utveckling och deras möjligheter att utforska staden och röra sig på egen hand. Närhet till småbarnslek är särskilt viktigt.
- Utforma och gestalta gator för låga hastigheter och värna möjligheterna att ta sig på ett upplevt tryggt och säkert sätt mellan barnens viktiga platser, t.ex. förskola, lekplats, skogsdunge, idrottsyta och bostad.
- Parkerna och idrottsytornas lugna och aktiva platser kompletteras av barnens förskole- och skolgårdar. Barnen är till största delen av dagen på förskolan och skolan. Det är angeläget att förskolor och skolor placeras med bra relation till gång- och cykelstråk, kollektivtrafik och park- och naturområden. De ska helst vara fristående och ha tillräckliga gårdar.
- Utveckla dagens offentliga miljöer med fokus på kvaliteter och funktioner som intresserar barn och unga.

8. Hållbara offentliga miljöer

- Offentliga rum ska hålla en hög kvalitet i gestaltning och materialval. Hållbara material minskar behovet av underhåll och kostnader över tid.
- Skapa en robust stomme av flexibla/generella offentliga rum där innehåll och användning kan skifta över tid.

9. Fungerande ekologisk infrastruktur

- Säkra funktionerna i den övergripande ekologiska infrastrukturen. Dra nytta av den befintliga vegetationen och gör medvetna träd- och växtval för att stärka viktiga spridningssamband. Vidareutveckla även en mångfald av naturmiljöer.
- Ta tillvara landskapets förmåga att leverera ekosystemtjänster, t.ex. genom att använda lågt liggande grönstråk för omhändertagande av dagvatten, träd för vindskydd och skugga, vegetation för temperaturutjämning, odling för pollinering och biologisk mångfald.
- Bygg in ekosystemtjänster i de offentliga rummen och skapa mångfunktionella parker och naturområden där de ekologiska värdena utvecklas.

10. Tåliga system för dagvatten

- Integrera välfungerande och hållbara system för dagvatten. Använd mark, växtlighet och vattensamlingar för att rena vatten och jämna ut flöden.
- Bygg in gröna lösningar för omhändertagande och rening av dagvatten i gator, både för nya och omgestaltade, där det är möjligt.
- Nya dagvattensystem ska dimensioneras och höjdsättas för att minska sårbarheter vid skyfall.

Figur 9. Utveckla parker och platser med innehåll som kompletterar dagens utbud och speglar nya behov. Forma platser för att stärka identitet och attraktivitet.

Figur 10. Integrera välfungerande och hållbara system för dagvatten. Utnyttja mark, växtlighet och vattensamlingar för att rena vatten och jämna ut flöden.

Figur 11. Utveckla platser för vinteraktivitet som pulkabackar och skridskoisar och ta tillvara vintersoliga platser.

Figur 12. Det är angeläget att förskolor och skolor placeras med bra relation till gångstråk, kollektivtrafik och park- och naturområden.

Figur 13. Skapa platser med en tydlig gräns mellan privat och offentligt. Lägg till en ny dimension i de offentliga rummen, där närmiljön blir mer innehållsrik och omhändertagen.

Figur 14. Skapa trygga och upplevelserika gator med urbana kvaliteter såsom generösa ytor för gång- och cykel, trädplantering, belysning, gatumöblering och platser som inbjuder till vistelse.

Struktur Stångholmsbacken

Stångholmsbackens nya struktur tar hänsyn till områdets befintliga kvaliteter och är varierad och innehållsrik med grönskan som sammanbindande element.

Övergripande struktur

Området får en varierad stadsstruktur med en blandning av hustyper i anslutning till gatorna. Strukturen är utformad för att skapa levande och gröna offentliga rum och gaturum där det upplevs tryggt och säkert för gående och cyklister att röra sig. Ny bebyggelse följer de topografiska förutsättningarna och utgår från befintliga byggnadshöjder samtidigt som den skapar ett varierande arkitektoniskt uttryck i samspel med befintlig arkitektur. Nya byggnadsvolymer placeras för att medge kontakt mellan de befintliga kvarteren, de offentliga rummen och det omgivande landskapet.

Befintliga kvaliteter såsom fina uppvuxna träd, naturpartier och slänter med berg i dagen tas tillvara på strategiska platser i nya parker och platsbildningar. Utblickar värnas för att bibehålla parkstråkens kopplingar mellan bebyggelse och omgivande höjdparter och naturmark.

Vid platsbildningar och viktiga stråk skapas levande fasader med entréer och lokaler i bottenvåningen. Det möjliggör för befolkade rum och en ökad upplevd trygghet att vistas i området.

Stråk

Gång- och cykelnätet inom området utvecklas för ökad tillgänglighet, säkerhet och upplevd trygghet. Nya och förstärkta befintliga stråk ger ett sammankopplat nät som förbättrar orienterbarheten, ger fler vägval och gena kopplingar till platser i området. Parkstråkens mjuka inpassning i landskapet tillvaratas och kompletteras med nya stråk och förbindelser genom kvarteren som ger ett sammanhängande och finmaskigt nät mellan viktiga målpunkter. Stråk utmed gator utvecklas och breddas med separat gångbana för ökad säkerhet. Två gångtunnlar ersätts av säkra passager i plan vilket ökar orienterbarheten och den upplevda tryggheten i området.

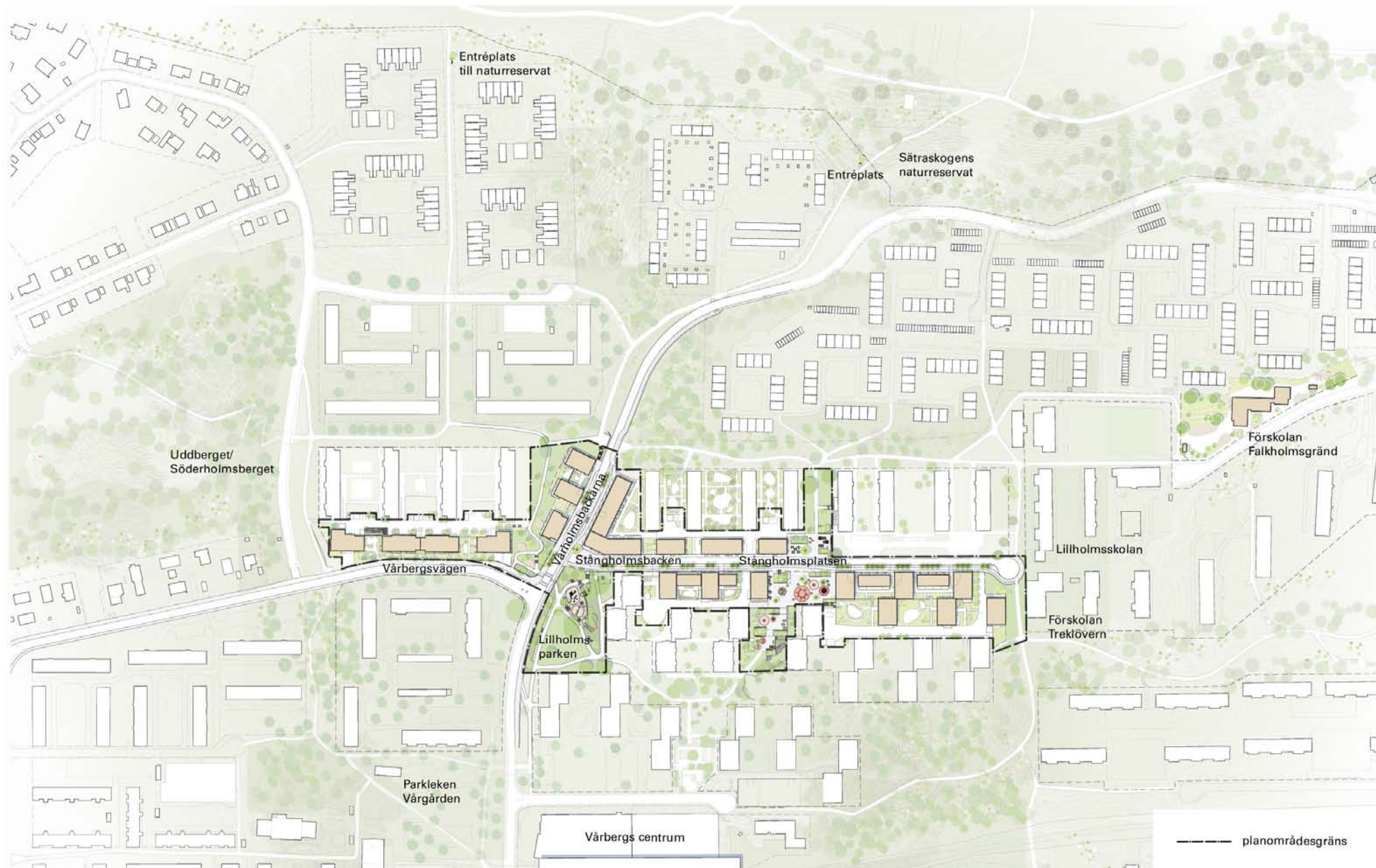
Gator och trafik

I området finns två större gator, Vårholmsbackarna och Vårbergsvägen, som tillsammans bildar en ring runt stadsdelens

centrum. Från Vårholmsbackarna leder en säckgata, Stångholmsbacken, in i bostadsområdet. Projektet innebär framförallt förändringar i Stångholmsbacken, men även Vårholmsbackarna och till viss del Vårbergsvägen påverkas.

Målsättningen är att skapa trygga och inbjudande stadsgator där gående och cyklister prioriteras framför biltrafik. Generösa gång- och cykelbanor ger gott om utrymme för gående och cyklister och möjliggör att röra sig tryggt och säkert mellan olika platser.

Körbanan på Stångholmsbacken smalnas av, vilket manar till lägre hastighet. Trädplantering på Stångholmsbacken och Vårholmsbackarna ger grönare gaturum och bidrar även det till sänkta hastigheter. Passager över gatorna anpassas efter gående och cyklister. Möblering, god belysning och nya målpunkter i anslutning till gatorna främjar ett aktivt och befolkat gaturum. Viktiga utblickar mot omgivande bebyggelse och naturmark bevaras och gör det enkelt för gående och cyklister att orientera sig.

Figur 15. Strukturförslag Stångholmsbacken.

Park och natur

En ny mötesplats, i detta kvalitetsprogram kallad *Stångholmsplatsen*, skapas centralt i området. Den är placerad i anslutning till viktiga stråk och noder för att öka den upplevda tryggheten att vistas i området. Platsen utformas till en inkluderande och tillgänglig mötesplats där alla ska ha möjlighet att vistas på lika villkor oavsett kön, ålder, kulturell bakgrund eller funktionsvariation.

Stångholmsplatsen tillför området en ny målpunkt med stark identitet och fokus på innehåll och kvaliteter som intresserar barn och unga. Där erbjuds olika möjligheter att vara fysiskt och socialt aktiv samtidigt som där finns rum för rekreation och vila.

Området Stångholmsbackens utmärkande gröna karaktärsdrag tillvaratas och utvecklas i de offentliga rummen med trädplanterade gator och gröna mötesplatser. Grönskan har stor betydelse för stads- och landskapsbilden i området där naturen kommer nära in på bostadshus och gator. Den naturliga karaktären, med berg i dagen och höga tallar som dominerar i höjdlägen och slänter, bevaras och tillgängliggörs.

Vid korsningen mellan Vårholmsbackarna och Stångholmsbacken utvecklas en befintlig grönyta till en ny park, här kallad *Lillholmsparken*. Parken tillför en ny målpunkt och samlingsplats i området. Parkkaraktären förstärks och befintliga kvaliteter, som fina träd och mjuka slänter i västläge, förädlas och lyfts fram. Parken erbjuder ett varierande utbud

av aktiviteter och innehåll som kompletterar Stångholmsplatsen. Lek för små och lite större barn, sittplatser och häng i fint solläge, blomsterprakt och pulkabacke är några exempel.

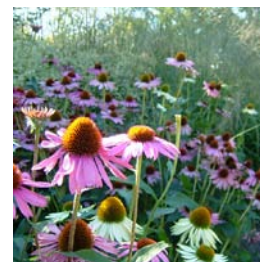
Även om aktiviteterna på Stångholmsplatsen och Lillholmsparken fokuserar på främst barn och ungdomar, är båda utformade för att locka besökare i alla åldrar, vilket ökar tryggheten för alla som besöker dem. Väl omhändertagna platser att sitta på, blommande planteringar och fina promenadvägar, inslag som kanske mer tilltalar lite äldre, återfinns både på platsen och i parken.

Utformning som speglar dagens behov

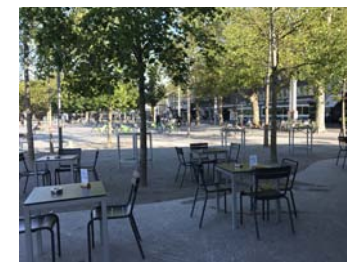
Projektområdet utformas utifrån målsättningen att skapa socialt hållbara platser som främjar ett jämställt användande. Gestaltningen utgår från det lokala perspektivet och baseras på erfarenheter, synpunkter och önskemål som lyfts i medborgardialoger med boende i området. Utgångspunkten har varit att ge kvinnor/ tjejers och män/ pojkars synpunkter lika värde i förslaget och särskilt lyfta kvinnor/tjejers perspektiv i utvecklingen av området. Detta för att skapa inkluderande platser där alla boende i området har möjlighet att ta plats och vistas på lika villkor. Intentionen är att Stångholmsbackens offentliga rum ska skapa förutsättningar för möten, upplevas trygga och tillgängliga för alla invånare oavsett kön, ålder och funktionsvariation.

Figur 16-17. Sparad natur tätt på bebyggelsen präglar området, en kvalitet att tillvarata.

Figur 18. Blomsterprakt tillförs.

Figur 19. Nya gröna mötesplatser.

Figur 20. Flygfoto med ny tillkommande bebyggelse och allmän platsmark, Stångholmsbacken.

Stråk

Gång- och cykelnätet förstärks med nya kopplingar vilket möjliggör fler alternativa rörelser mellan viktiga målpunkter i området. Två planskildheter tas bort och ersätts med korsningar i plan.

Stråk i park och natur

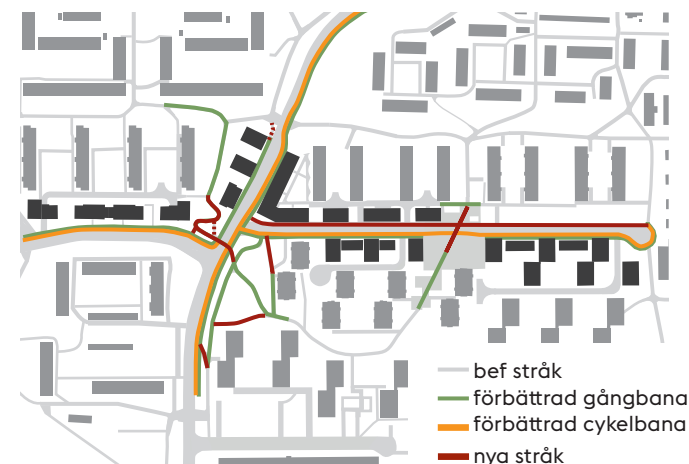
De huvudsakliga kopplingarna för gående utgörs av befintliga gröna parkstråk, som binder samman olika målpunkter och bostadskvarter med varandra och med Vårbergs centrum. Parkstråket Stångholmsstigen, som löper från Vårbergs centrum till Stångholmsbacken, är viktigt för gående genom området. Norr om Stångholmsbacken ansluter Stångholmsstigen till Furuholmsstigen, ett parkstråk som sträcker sig vidare i ost-västlig riktning. I projektet fördes både Stångholmsstigen och Furuholmsstigen med nya kopplingar till omgivande gatustråk som underlättar rörelser till olika målpunkter (se planer här intill och på nästa uppslag). Vidare gör också de nya platserna utmed stråken, Lillholmsparken och Stång-

holmsplatsen, att orienterbarhet och upplevd trygghet för gående förstärks. Befolkade rum, god överblick och god belysning skapar en trygg förbindelse så att alla invånare ska kunna, vilja, veta hur och våga röra sig i området.

Plan- och planskilda passager

Gångtunnlarna vid Vårholmsbackarna och Stångholmsbacken, båda upplevda som mörka passager med skymd sikt, ersätts med passager i plan. Detta förbättrar både sikt och orienterbarhet för gående och cyklister. Det ger också ökad trygghet kvälls- och nattetid, samt möjlighet att nyttja ytorna som skapas här till öppna och trivsamma offentliga rum för allmänheten.

Passagen vid Vårholmsbackarna blir en ny tillgänglig gång- och cykelkoppling som knyter ihop östra och västra sidan av Vårholmsbackarna. Det skapar ett sammanhängande nät som leder gående och cyklister vidare till bostadskvarteren i väster och till omgivande målpunkter som Sätreskogens naturreservat.

Figur 21. Översikt över nya och förstärkta allmänna gång- och cykelstråk.

Gångtunneln vid parkstråket Furuholmsstigen behålls men kompletteras med en trappförbindelse upp mot Vårholmsbackarna.

Stråk längs gator

Stångholmsbacken, Vårholmsbackarna och Vårbergsvägen kompletteras med nya cykelvägar och breddade gångbanor. Gående och cyklister prioriteras framför biltrafik och ges gott om utrymme i gaturummet. Gångbanor finns på båda sidor om gatorna och cykelbanor löper huvudsakligen på ena sidan med tydlig separering från gångtrafiken. De nya och förstärkta stråken ger en tydlig stråkhierarki i området och skapar gena kopplingar för gående och cyklister. Ny bebyggelse och mötesplatser längs med gatorna ger tydliga rumsliga relationer mellan olika platser vilket förbättrar orienterbarheten i området. Grönska, möblering och belysning i gaturummen skapar en inbjudande och trygg stadsgata.

Figur 22. Illustrationsplan över projekt Stångholmsbacken som visar det sammanhängande nätet av stråk i parker, natur och längs gator.

N

▲ PLAN SKALA 1:2500/A4

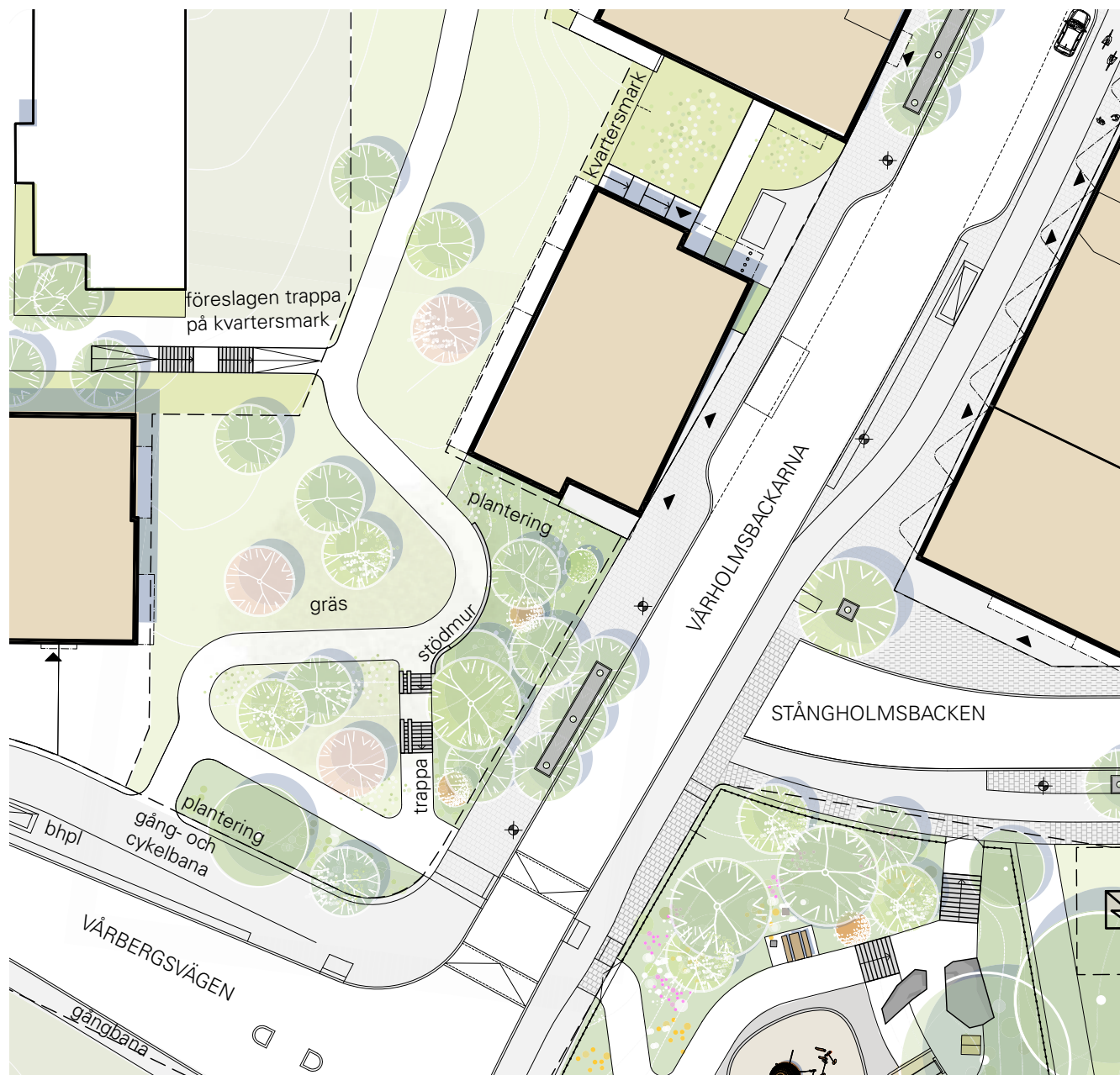
STÅNGHOLMSBACKEN KVALITETSPROGRAM FÖR ALLMÄN PLATS

Ny förbindelse vid Vårholmsbackarna

En ny koppling för gående och cyklister binder ihop parkstråket Stångholmsstigen väster och öster om Vårholmsbackarna till ett sammanhängande nät. Stråket har 5% lutning och löper från gatunivå i Vårholmsbackarna till bostadskvarteret Hasselholmen och vidare till omgivande målpunkter. En utformning med vilplan i stråket kommer att studeras närmare i det fortsatta arbetet. Separata trapplopp med barnvagnsramp förläggs i anslutning till gång- och cykelstråket och möjliggör alternativa vägar. Stödmurar av granit och slänter med marktäckande buskar och planteringar tar upp nivåskillnader. Trädplanteringar bidrar till ett grönt gaturum. Passagen över Vårholmsbackarna är upphöjd för att skapa en trygg och säker koppling för gående- och cyklister.

Figur 23-25. Exempel på stråkförbindelser med stora nivåskillnader.

Figur 26. Ny passage i plan och gång- och cykelkoppling till Hasselholmen.

N
PLAN SKALA 1:500/A4

Ny trappförbindelse vid Furuholmsstigen

En ny trappförbindelse som underlättar rörelse mellan Vårholmsbackarna och Furuholmsstigen förläggs i anslutning till befintlig gångtunnel. Befintlig gångbana öster om Hasselholmen justeras något i läge för ansluta till den nya förbindelsen vid Vårholmsbackarna, vilken ersätter den tidigare planskilda korsningen här. Gångvägen behåller sin lutning fram till den nya förbindelsen.

Figur 27. Trappförbindelse från Vårholmsbackarna till Furuholmsstigen och norrut mot Sätterskogens naturreservat.

N
PLAN SKALA 1:500/A4

Gator och trafik

Projektets gator utvecklas till trygga och inbjudande stadsgator med hög prioritet för gång- och cykeltrafik.

Stångholmsbacken

Ett promenad- och cykelvänligt stadsrum

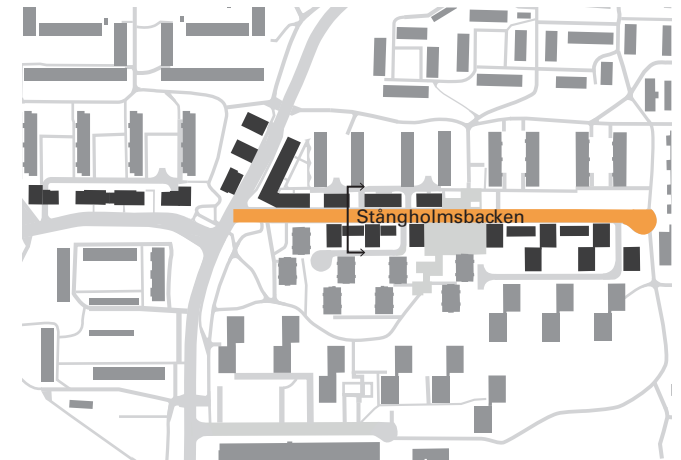
Stångholmsbacken är en säckgata som leder från Vårholmsbackarna in i bostadsområdet och slutar i en vändplan framför Lillholmsskolan i öster.

Från att vara en utpräglad bilgata omvandlas Stångholmsbacken till en grön stadsgata med väl valda material, god belysning och trädplanteringar i markgaller. Gaturummet utformas med generösa gångbanor på båda sidor och dubbelriktad cykelbana på södra sidan. Gång och cykel är tydligt avgränsade från varandra och markerade med markplattor

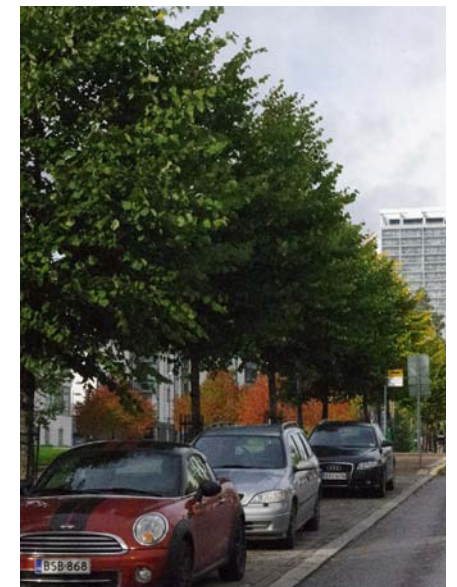
respektive asfalt. Körbanan är smal för att motverka höga hastigheter. Lillholmsparken och Stångholmsplatsen blir nya målpunkter som ger liv till gaturummet och kopplingar vidare från gatan in i området.

Levande bottenvåningar

Stångholmsbackens nya bebyggelse har entréer mot gatan vilket främjar ett tryggt och levande gaturum. På flera ställen planeras för lokaler i bottenvåningarna. Indrag i bebyggelsen på södra sidan breddar gaturummet och möjliggör förgårdsmark vilket skapar variation som berikar gatumiljön. I korsningen med Vårholmsbackarna öppnas gaturummet åt Lillholmsparken i söder och en ny bebyggelse som vinklar av upp mot norr. Lokal mot gatan, en generöst tilltagen förgårdsmark för t ex uteservering och parken på andra sidan gatan, skapar en livfull korsning och infart till Stångholmsbacken.

Figur 28. Översikt Stångholmsbacken med sektionsslägen.

Figur 29. Referensbilder.

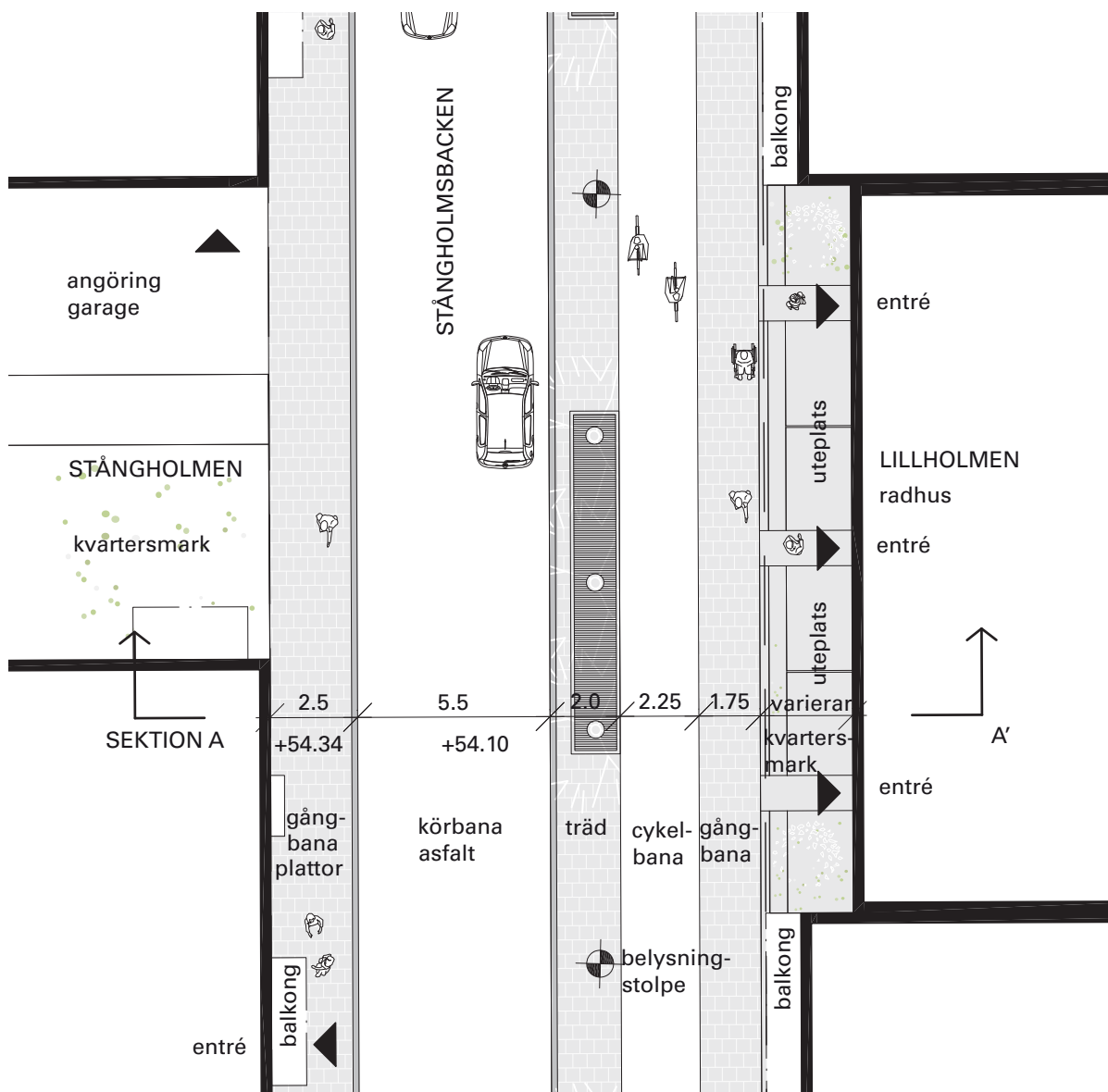

Figur 30. Illustrationsplan över Stångholmsbacken.

N

PLAN SKALA 1:1500/A4

STÅNGHOLMSBACKEN KVALITETSPROGRAM FÖR ALLMÄN PLATS

Figur 31. Planutsknitt Stångholmsbacken 1:200/A4.

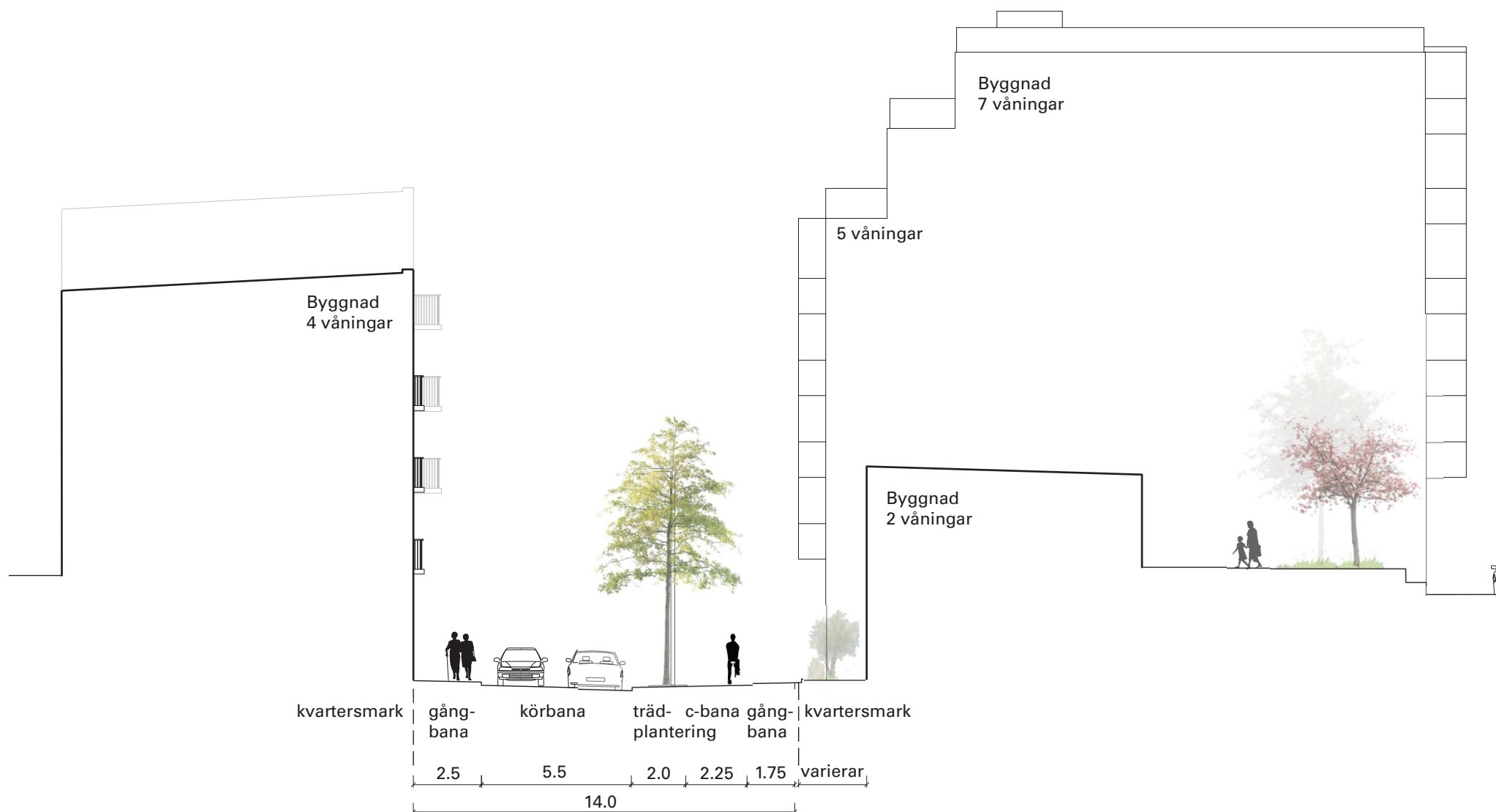
Grönska i gaturummet

Trädplantering och förgårdsmark gör Stångholmsbacken grön. Trädplantering i gata är mindre vanligt i området vilket ger Stångholmsbacken en egen karaktär. Trädskronornas volymer hjälper till att dela upp gaturummet och gör det mer intimt. Ett långsgående system med skelettjord möjliggör lokal fördröjning av gatans vatten.

Öster om Stångholmsplatsen

Stångholmsbacken behåller sin raka sträckning mellan Lillholmskolan och Vårholmsbackarna men justeras något i sidled för att rymma gång- och cykelbana. I dagsläget är en elnätstation placerad centralt på Stångholmsbacken. Placeringen gör att gatan, med planerad utformning, får en svag krökning åt söder. En framtida flytt av elnätstationen skulle göra det möjligt att rätta ut gatan och få en gata med genomgående siktlinjer.

Öster om Stångholmsplatsen sker inget tillägg med ny bebyggelse utmed gatans norra sida, varför gatan här bibehåller sitt befintliga läge med endast en smal gångbana på norra sidan. Den södra sidans trädplanteringar och gång- och cykelbana fortsätter oförändrad fram till skolan, där gatan avslutas i en vändplan.

Figur 32. Sektion A- A' Stångholmsbacken 1:200/A4.

Figur 33. Översikt Vårholmsbackarna med sektionslägen.

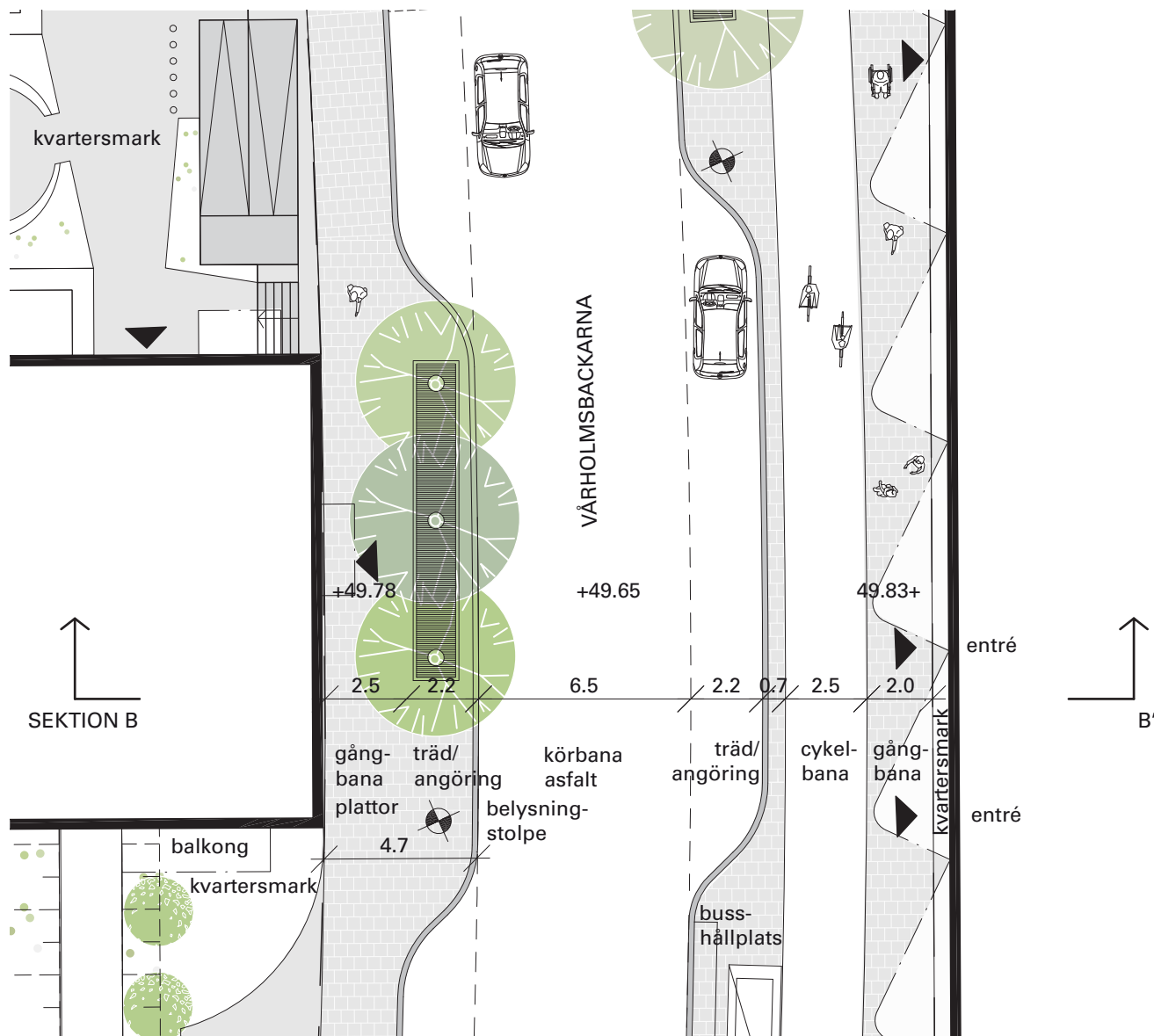
Vårholmsbackarna

Aktivt gaturum med plats för gående och cyklister

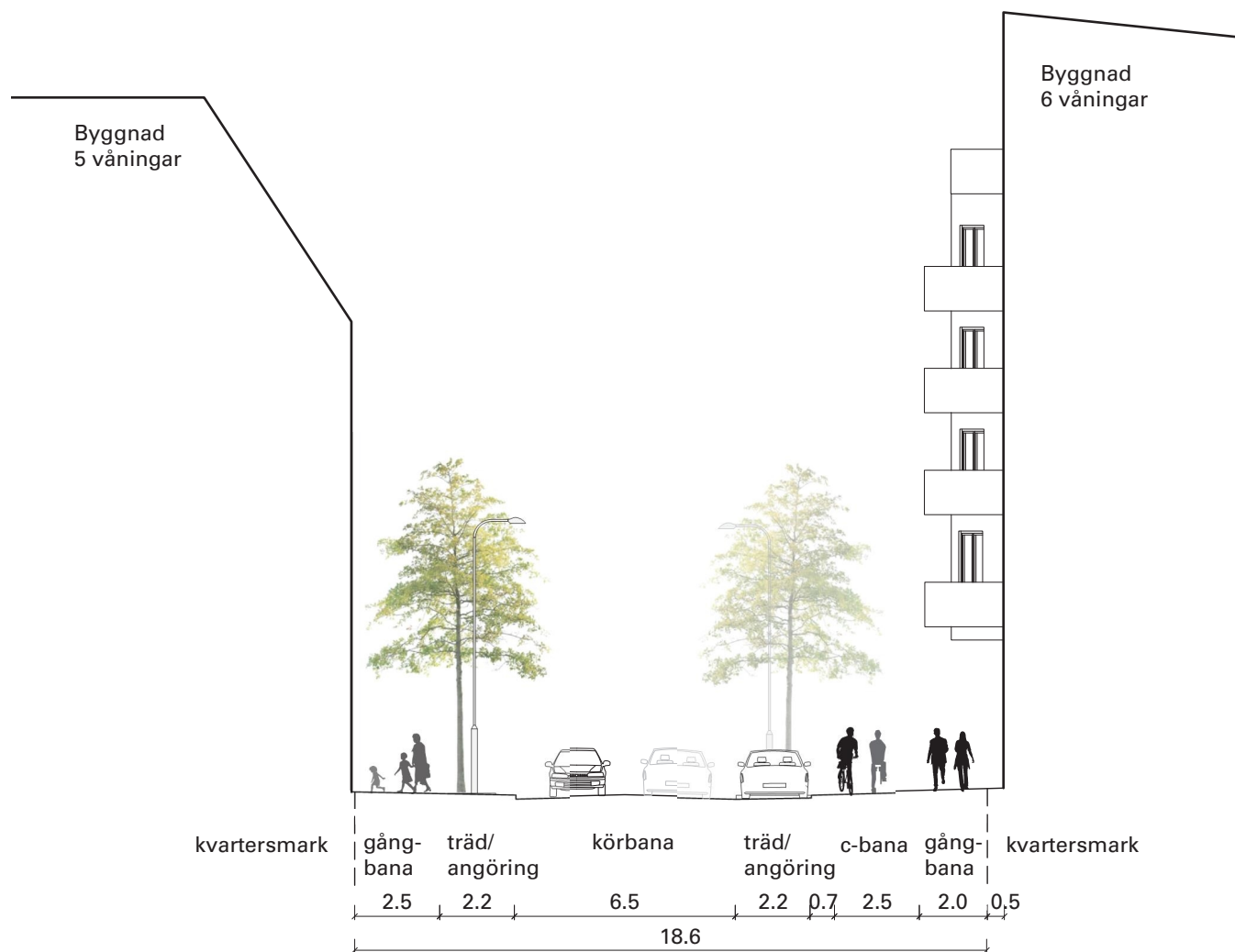
Vårholmsbackarna är den ena av två huvudgator inom projektområdet och ligger i direkt anslutning till Stångholmsbacken.

Gatan utvecklas från genomfartsgata till att ha karaktär av stadsgata. Gaturummet anpassas efter gående och cyklister med gångbanor på båda sidor och dubbelriktad cykelbana på östra sidan. Längs med Vårholmsbackarna finns två busshållplatser som trafikeras av bussar mellan bl a Vårbergs centrum, Hågersten, Vårbergs sjukhem och Skärholmen.

Ny bebyggelse placeras direkt mot gångbanan. Byggnaden väster om gatan tar upp den kraftiga höjdskillnaden mot Hasselholmen. Lokaler i bottenvåningen i hörnläget mot Stångholmsbacken och entréer som vetter mot gatan bidrar till ett befolkat och promenadvänligt gaturum. Gatan kantas av grupper av träd i markgaller. Mellan grupperna finns plats för angöringsfickor för boende, sophämtning och färdtjänst.

Figur 34. Planutsnitt Vårholmsbackarna 1:200/A4.

Figur 35. Sektion B- B' Vårholmsbackarna 1:200/A4.

Åtgärder för att främja trafiksäkerheten

I söder och norr kantas Vårholmsbackarna av en park- och naturmiljö som bidrar till ett grönskande gaturum. Långa siktlinjer och vida vyer i anslutning till gatan bibehålls. Det gör att stads- och naturlandskapet tydligt kan läsas av vilket är av stor betydelse för orienterbarheten i området. Korsningarna med Vårholmsbackarna och Stångholmsbacken får nya säkra passager så att gående och cyklister kan korsa gatorna på ett tryggt och säkert sätt.

Figur 36. Översikt Värbergsvägen med sektionslägen.

Värbergsvägen

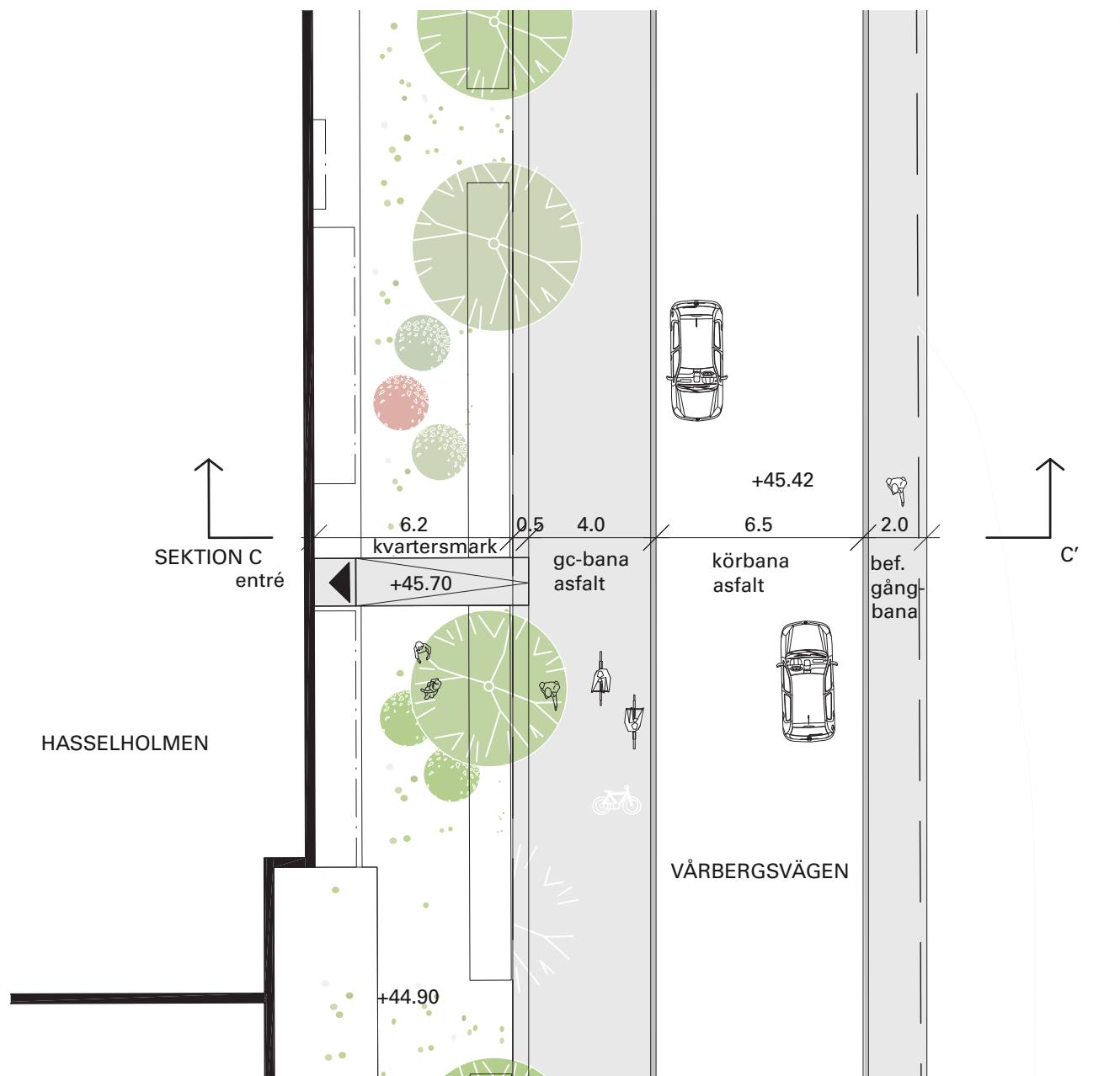
Grön genomfartsled

Strax söder om Stångholmsbacken ansluter Värbergsvägen till Vårholmsbackarna. Gatan, som idag har karaktär av genomfartsled, är lång och sträcker sig i en halvcirkel runt Vårberg. Träd, naturpartier och planteringar i park och vid bostäder ger ett grönt intryck. Gatan är bred, men utrymmet för gående och cyklister är litet.

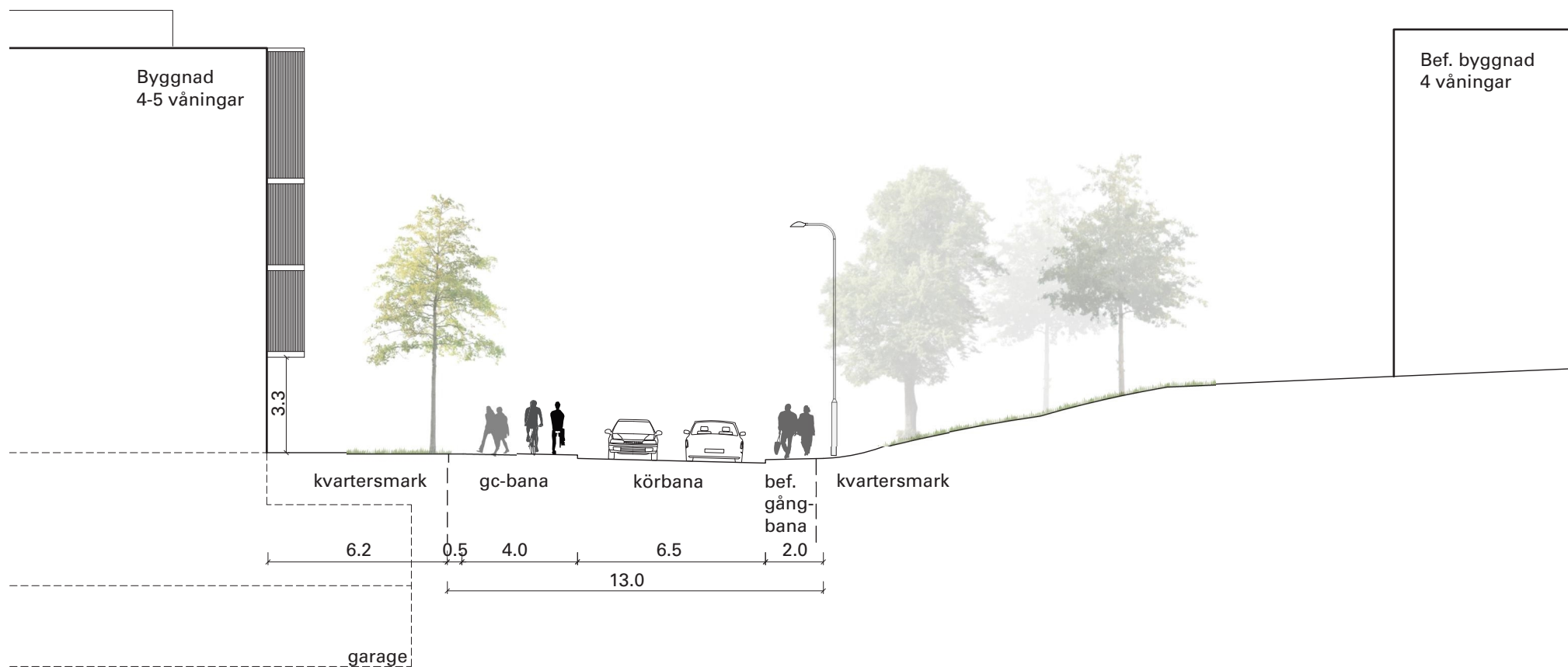
Tryggare gata

Gatan smalnas av för att ge utrymme till breddad gångbana och ny dubbelriktad cykelbana på norra sidan. Södra sidans gångbana ligger kvar i befintligt läge.

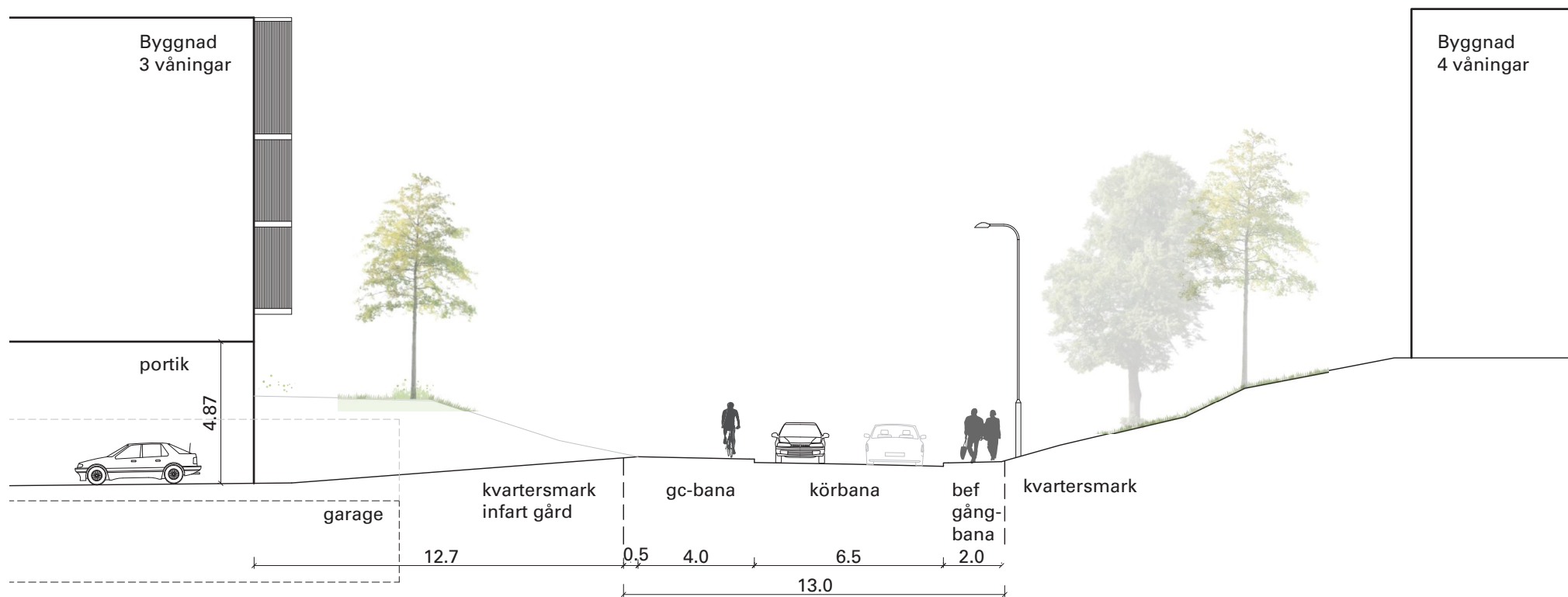
Längs med gatans norra sida kompletteras befintlig bebyggelse med tre nya huskroppar som följer gatan fram till gångtunneln. Bebyggelsen är indragen och ger god plats till förgårdsmark och tillgänglighetsanpassning utmed den slutande gatan. En grön planering av förgårdsmarken är av stor vikt för att gatan ska bibehålla sin gröna karaktär.

Figur 37. Planutsnitt Värbergsvägen 1:200/A4.

Figur 38. Sektion Vårbergsvägen C- C' 1:200/A4.

Figur 39. Sektion Vårbergsvägen D- D' 1:200/A4. Garage under förgårdsmark präglar utformning och förhållande mellan gata och byggnad.

Park och natur

Stångholmsplatsen

En plats i grannskapet

Centralt i området, där flera viktiga stråk och funktioner strålar samman, blir läget för Stångholmsplatsen - en serie sammankopplade urbana rum som inspirerar till aktivitet och samvaro. Här möts många boende i området på väg till och från Vårbergs centrum, kollektivtrafik, skola och bostäder. Det centrala läget och närheten till bostäderna gör det enkelt och tryggt att röra sig till och från platsen.

Den nya bebyggelsen bidrar till att göra Stångholmsplatsen till ett väldefinierat offentligt rum. Byggnadernas placering ger rummet tydlig form och sol under stor del av dagen. Entréer vänder sig hit och i bottenvåningarna planeras lokaler där exempelvis café, kiosk eller föreningsverksamhet kan rymmas, vilket främjar en aktiv och befolkad plats.

Den tidigare gångtunneln fylls igen och ersätts av plana vistelseytor. Stångholmsbacken korsar platsen i plan. Passagen är upphöjd från övriga gatan och belagd med smågatsten för att dämpa hastighet samt utformas med en tydlig gräns mellan gata och vistelseytor.

Planeringen av Stångholmsplatsen är utförd med tanke på att räddningstjänsten ska kunna ha fortsatt åtkomst till fasaderna på de befintliga fastigheterna som vetter mot de mindre rummen söder om den centrala platsen.

En mångfald av gemensamma rum

Stångholmsplatsen får ett varierat utbud av aktiviteter med fokus på funktion och innehåll för barn och unga i området. Här finns många olika delar att umgås på i anslutning till olika typer av lek. Platsen får en öppen och överskådlig utformning med god visuell kontakt och närhet mellan olika funktioner. Dessa är placerade i nära anslutning till varandra vilket gör det enkelt att röra sig mellan dem och att välja att delta eller bara vara vid sidan av. Funktionerna är medvetet valda för att kunna nyttjas av många samtidigt vilket skapar inkluderande mötesplatser.

I det stora centrala rummet vid Stångholmsbacken ryms ute-serveringar, scen med stämningsfullt ljus, gungor i en vid cirkel, klätterlek, snurrlek och olika sittmöjligheter som långbord, bänkar och sittmurar. Gungorna och klättersställningen av stål är särskilt utvalda för att ge platsen en egen karaktär.

Norr- och söderut ansluter en rad mindre rum till den stora centrala platsen. Dessa har en lugnare placering och en mer intim skala. Här finns solsängar, långbord och grill, pingisbord och mindre lektytor. Stångholmsstigens gångstråk löper rakt igenom platserna och binder dem samman.

Figur 40. Översikt Stångholmsplatsen.

Figur 41-43. Referensbilder.

Figur 44. Perspektiv Stångholmsplatsen (visar befintlig placering på elnätstationen).

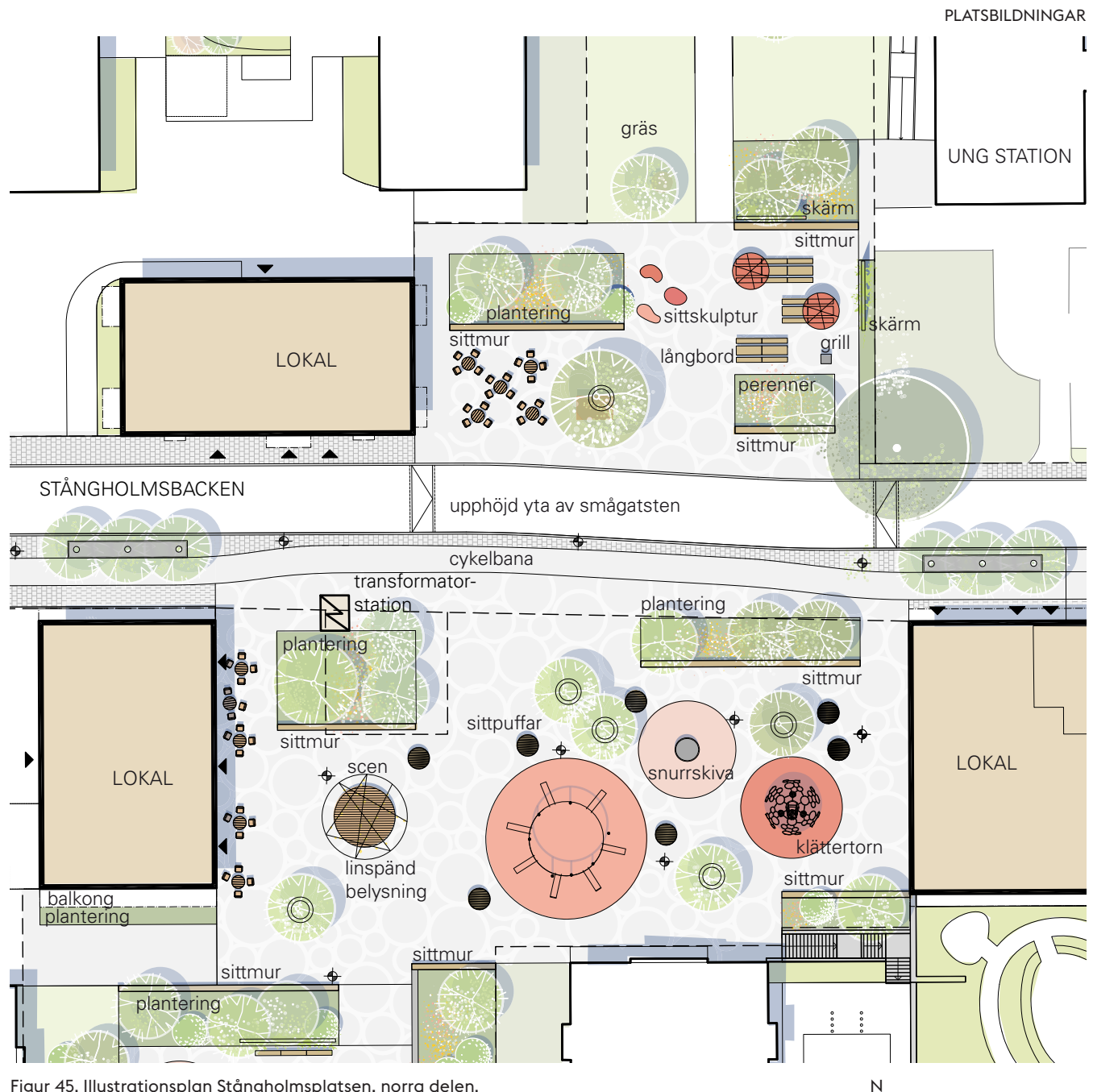
Markmaterial och mönster

Stångholmsplatsens formspråk tar avstamp i områdets 60-tal, med en lek med geometriska former i både stort och smått. Platsen får ett karaktärsstarkt golv i cirkulärt mönster som binder ihop rummen på norra och södra sidan Stångholmsbacken till en helhet. Det cirkulära mönstret, utfört i markbetongsten med inslag av granit, återkommer i lek och detaljer på platsen.

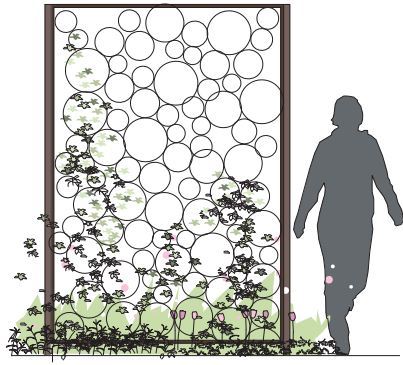
Ett grönskande stadsrum

Vårberg är planerat med naturen och det gröna runt knuten och stråket utmed Stångholmsstigen bär stark prägel av detta. Stångholmsplatsen utformas för att ta tillvara på de befintliga kvaliteterna, och samtidigt lägga till nya. Rummen utformas och placeras med skarpa snitt mot omgivningen för att ge tydliga gränser mellan privat och offentligt. Platsen är fortsatt grön, men den naturlika grönskan utmed stråket inordnas i strikt formade planteringar, som tillsammans med rummen bildar ett lapptäcke av ytor för olika ändamål. I planteringarna står träd och solitära buskträd i låga mattor av buskar och perenner, vilket skapar god genomsiktighet. Träd vandrar in över platsen och ger grönska även åt ytor som behöver vara hårda.

Planteringar till trots gör omdaning av Stångholmsbacken och Stångholmsplatsen att behovet av ett genomtänkt omhändertagande av dagvatten ökar. Detta gör att planteringarna på platsen får en viktig funktion som fördröjningsytor för vatten.

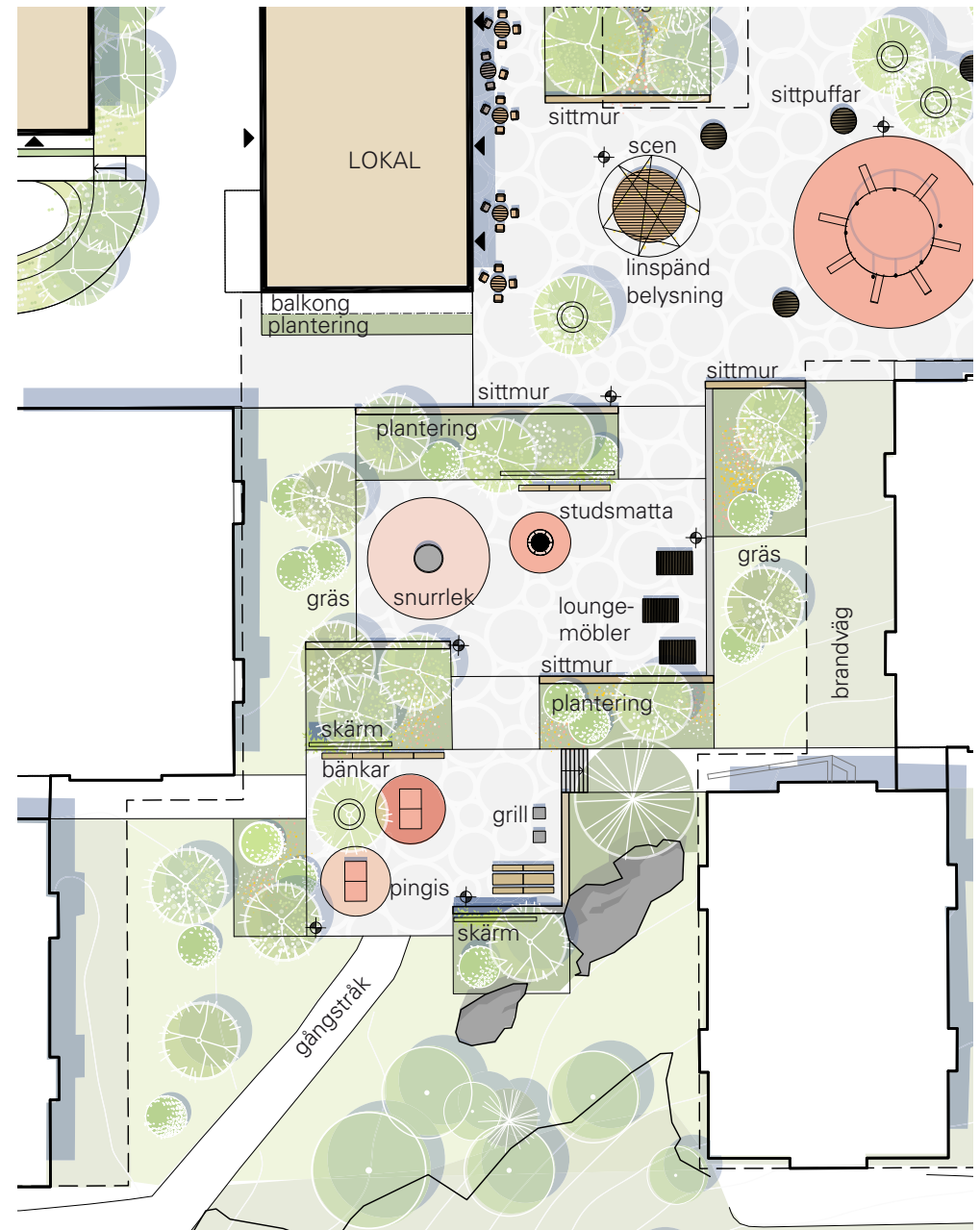
Figur 45. Illustrationsplan Stångholmsplatsen, norra delen.

Figur 46. Principdetalj skärmar 1:100/A4.

Figur 47. Principdetalj planteringar 1:100/A4.

Figur 48. Illustrationsplan Stångholmsplatsen, södra delen.

N
PLAN SKALA 1:500/A4

Lillholmsparken

Befintliga kvaliteter tas tillvara

I projektområdets sydvästra del tillgängliggörs befintlig parkmark och utvecklas till en ny park, Lillholmsparken. Parken ligger där flera viktiga stråk och gator möts och skapar en inbjudande grön entré till området.

Flera av de befintliga träden här är värdefulla för miljön och utgör en bra stomme för den nya parken. Den befintliga gångtunneln sätts igen, och marken fylls upp för att skapa en skyddad lekplats i soligt västerläge, med ny tillgänglig koppling från Vårholmsbackarna. Några av de mindre värdefulla träden påverkas av detta och behöver därför tas bort.

Parken ligger något nedsänkt i förhållande till angränsande gator. Mot Vårholmsbackarna och Stångholmsbacken avgränsar ett stängsel mot gatan och smidesgrindar välkomnar vid parkens entréer. Parken utformas för att upplevas som en trygg och säker plats med god överblick och utan skymda passager. Generösa planteringar mot gata, träd och solitära buskar ger en tydlig rumslig avgränsning och skapar en skyddad miljö i parken.

Planteringarna är låga för att bibehålla god sikt. Parken planeras med trivsamt och tryggt belysning med god färgåtergivning. Utvalda befintliga träd kan effektbelysas för att ge indirekt ljus som skapar stämning och ökad trygghet.

Aktiviteter

Parken rymmer både rofyllda platser med blomsterprakt såväl som aktiva platser för lek och samvaro. Parkens nivåskillnader nyttjas för lek och vistelse. Öppna gräsytor i södra delen bevaras för picknick och vinteraktiviteter som pulkaåkning. Innehållet anpassas för de lite yngre barnen, med gungor, sandlek, cykelkarusell, lekhus och en större klätterlek. En rutschkana anläggs i befintlig sluttning. Klätterleken har ett upplyft lekhus i form av en tallkotte som ger karaktär. I sandleken finns en folkabuss av trä och bakkbord för de minsta. Parken rymmer gott om sittmöjligheter, en långsoffa i soligt läge, långbord för picknick och samvaro med familj och vänner och generösa sittpuffar av trä och stål. Picknickborden kompletteras med en robust grill. Markmaterial som stenmjöl, sand, asfalt och platsgjuten betong används. För att leken ska bli tillgänglig för alla, får gungleken ett fallskyddsgolv av platsgjuten gummi.

Figur 49. Översikt Lillholmsparken.

Figur 50-52. Referensbilder.

Figur 53. Perspektiv Lillholmsparken.

Material och formspråk

Lillholmsparkens mjuka former samspelar med naturlandskapet i området. Befintliga kvaliteter, som slänt med synligt berg, stora välvuxna träd och granittrappor, tillvaratas. De nya gångvägarna är fint anpassade i terrängen och löper omväxlande i slutna och öppna partier genom parken. Öar av lek och funktioner placeras i en sammanhängande yta av stenmjöl och gör det enkelt att röra sig mellan olika typer av aktiviteter. All lekutrustning utformas med tåliga material av stål och trä i varma sammanhängande kulörer från 60 talet.

Växtmaterial

Parkens befintliga träd bevaras och kompletteras med några nya träd som ger rumslighet mot gaturummet. Slänterna planteras med låga marktäckande buskar och spridda solitära buskar som t ex kornell, magnolia och häggmispel. Lekbuskage i form av lågväxande salix kan planteras i anslutning till lekplatsen. Perenner och lök placeras på valda platser och ger parken blomsterprakt och årstidsvariation.

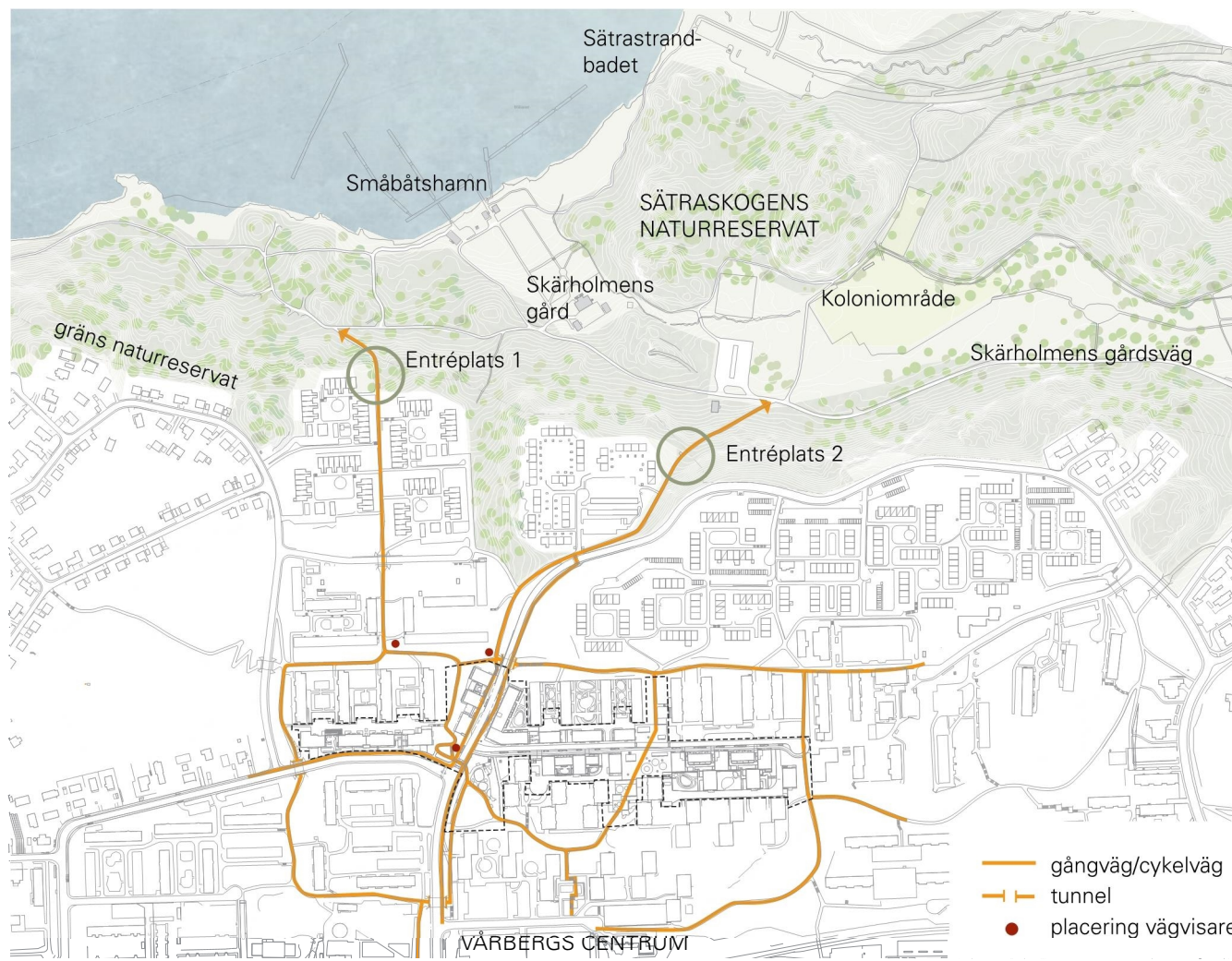
Figur 54. Illustrationsplan Lillholmsparken.

N

PLAN SKALA 1:500/A4

Entré till Sätmaskogens naturreservat

Två entréplatser tydliggör och markerar entrén till naturreservatet. God och stämningsfull belysning framhäver platserna. Vägvisare ökar orienterbarheten i området och gör det enklare att hitta hit. Gallring av bryn i anslutning till entréerna ger bättre sikt och ökad trygghet. Röjning av häck och plantering på allmän mark som nu upplevs privat gör gångväg fram till reservatet mer tillgänglig för allmänheten.

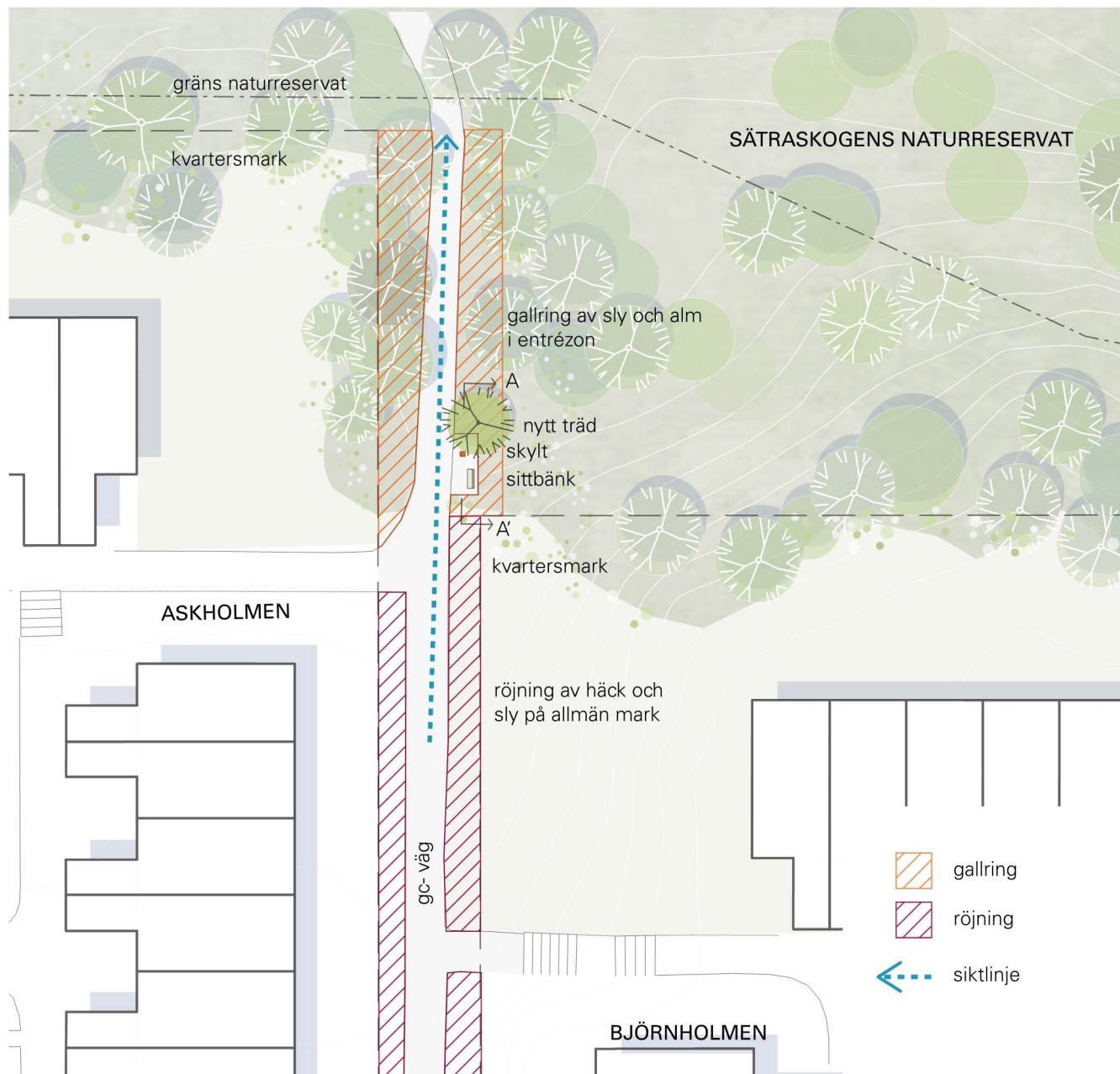
Figur 55. Illustrationsplan entré till Sätmaskogens naturreservat.

Entréplats 1

Informationsskylt, sittbänk och nytt träd markerar entrén. Gallring av sly och alm i bryn vid entrén ger bättre sikt och ökad trygghetskänsla. Häckar och plantering på allmän mark röjs och ersätts med gräs. Nyplanterad ek effektbelyses.

Figur 56. Principsektion A- A' entréplats 1:100/A4.

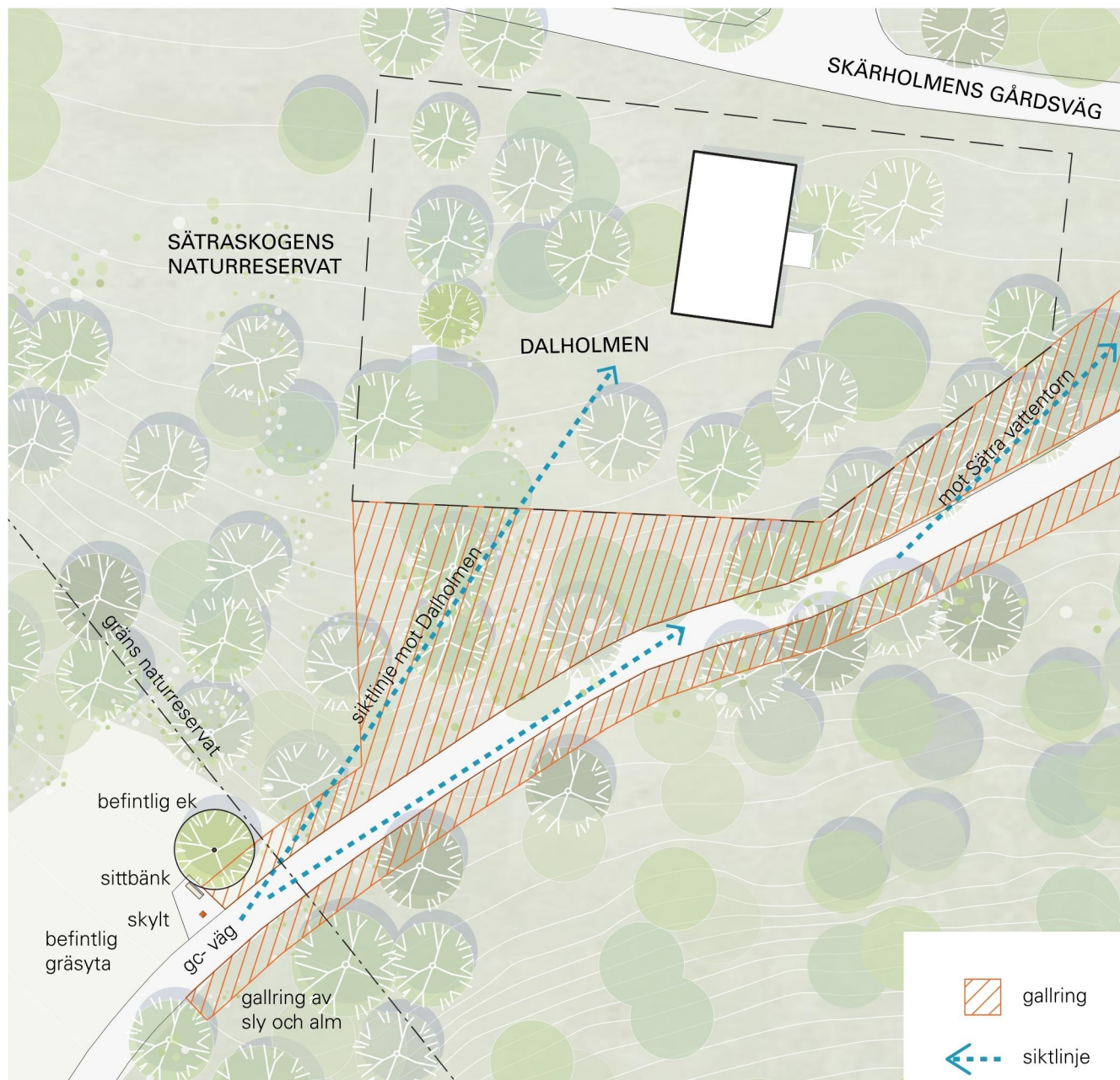
Figur 57. Illustrationsplan entréplats 1.

N

PLAN SKALA 1:500/A4

Entréplats 2

Informationsskylt och sittbänk i skyddat läge skapar en inbjudande och tydlig entré. Befintlig ek sparas och effektbe-lyses. Gallring av sly och alm i skogsbryn ger bättre sikt mot Skärholmens gårdsväg, Dalholmen och Sättra vattentorn.

Figur 58. Illustrationsplan entréplats 2.

N

PLAN SKALA 1:500/A4